

HEILOO AANSLUITING A9 ARCHEOLOGISCHE EN CULTUURHISTORISCHE INVENTARISATIE

PROVINCIE NOORD-HOLLAND

27 februari 2014
077566323:A - Vrijgegeven
D01011.000993.0100

Inhoud

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding en Doel.....	3
1.2	Onderzoekslocatie	3
1.3	Geplande ingrepen	5
1.4	Onderzoeksmethodiek.....	6
1.5	Beleid.....	8
2	Bekende en Verwachte Archeologische Waarden.....	10
2.1	Inleiding.....	10
2.2	Bekende Archeologische Waarden.....	11
2.2.1	Resultaten archeologisch bureauonderzoek en booronderzoek 2002.....	11
2.2.2	Resultaten bureauonderzoek en verkennend booronderzoek 2009.....	12
2.2.3	Bekende archeologische gegevens.....	13
2.3	Cultuurhistorie en landschappelijke waarden.....	18
2.3.1	Beleid	18
2.3.2	Algemene ontwikkelingsgeschiedenis Heiloo	19
2.3.3	Gebouwde elementen.....	20
2.3.4	Aardkundige waarden.....	20
2.3.5	Landschap.....	20
3	Conclusies, Gespecificeerde Verwachting en Advies.....	21
3.1	Archeologie.....	21
3.1.1	Conclusies Archeologie.....	21
3.1.2	Archeologische Verwachting en Advies.....	21
3.1.3	Cultuurhistorie	26
Bijlage 1	Literatuur	27
Bijlage 2	Advieskaart RAAP 2002	28
Colofon		29

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING EN DOEL

In 2014 hebben de Provincie Noord-Holland, de gemeenten Castricum, Heiloo en Alkmaar hernieuwde afspraken over het gebiedsontwikkelingsproject Wonen in het Groen (nu : De Nieuwe Strandwal) gesloten. Het project bestaat uit deelprojecten voor natuur, woningbouw, bedrijventerrein Boekelermeer en een nieuwe aansluiting op de A9.

Deze notitie is opgesteld in het kader van een opdracht van de Provincie Noord-Holland voor het optimaliseren van het eerder door Grontmij opgestelde voorontwerp voor de aansluiting, het opstellen van een kostenraming en het uitvoeren van verschillende omgevings- en conditionerende onderzoeken. Het doel van deze opdracht was te komen tot meer inzicht in projectrisico's en –kosten, en hiermee tot definitieve financiële- en uitvoeringsafspraken tussen partijen. De resultaten van de uitgevoerde onderzoeken zullen dan ook worden verwerkt in het Projectplan. Dit vormt de basis voor de Overeenkomst Aansluiting A9 die – mits bovenstaande partijen en Rijkswaterstaat tot definitieve overeenstemming komen – tevens in 2014 gesloten zal worden.

In het kader van de ontwikkelplannen voor de aansluiting van de A9 in de gemeente Heiloo is er sprake van (bodem)ingrepen die mogelijk archeologische en cultuurhistorische waarden kunnen aantasten. In het kader van deze plannen is in 2009 een archeologisch bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkenkend booronderzoek) uitgevoerd.¹ Dit bureauonderzoek uit 2009 is gebaseerd op de plannen van 2009. Deze notitie is een aanvulling op en actualisatie van het bestaande bureauonderzoek en koppelt de archeologische verwachting aan de geplande ingrepen, zodat een gespecificeerd advies ten aanzien van archeologische onderzoek kan worden opgesteld. In deze inventarisatie is uitgegaan van het ontwerp (011 situatietekeningen versie 3.0. Het doel van deze inventarisatie is in kaart brengen of archeologische of cultuurhistorische waarden worden bedreigd door de voorgenomen ontwikkelingen en welke maatregelen genomen moeten worden om eventuele waarden te beschermen. Deze maatregelen vormen de basis voor de kostenraming.

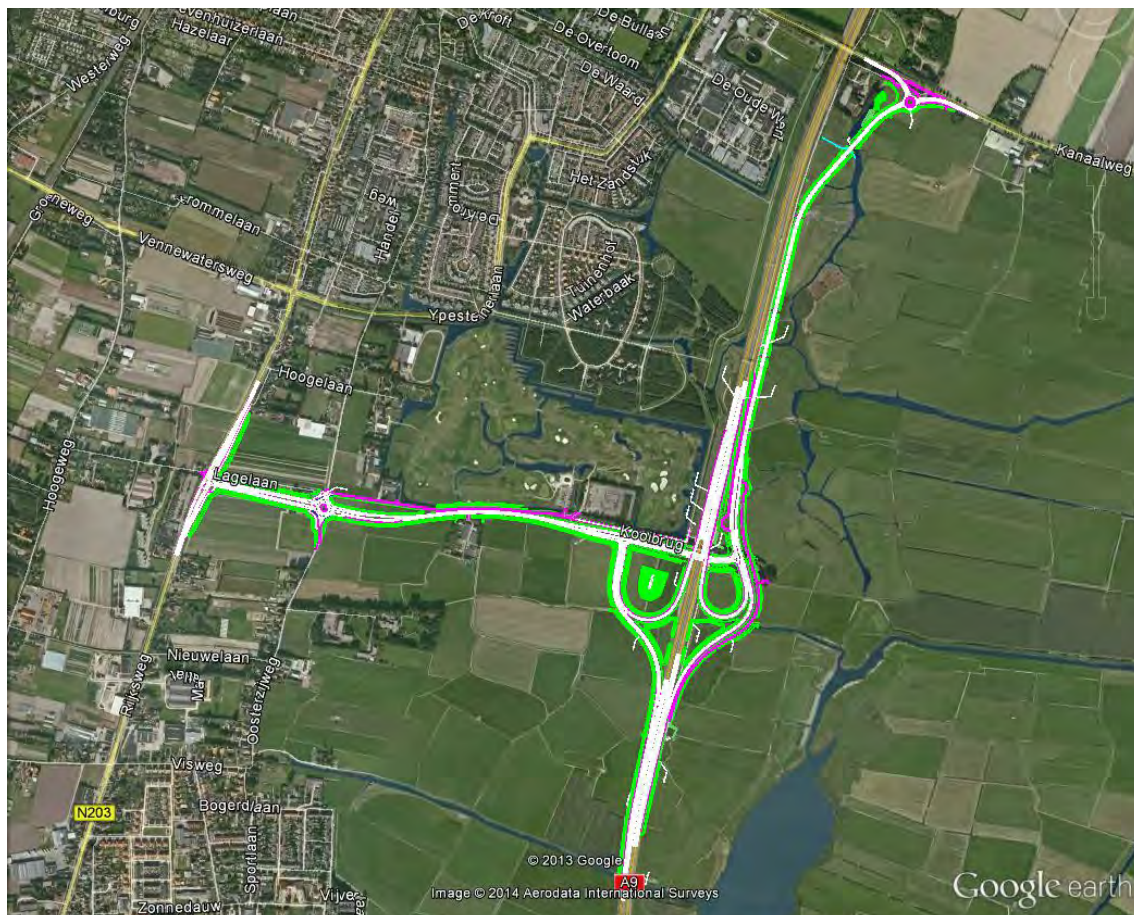
1.2 ONDERZOEKSLOCATIE

Het plangebied ligt in de gemeente Heiloo, ten zuiden en oosten van de dorpskern van Heiloo. Het plangebied bestaat grofweg uit de zone van de huidige A9, de Lagelaan, de Kanaalweg, de Oosterzijweg en de Kennemerstraatweg. Het project A9 - Aansluiting Heiloo omvat de realisatie van een aansluiting op de A9 ter hoogte van de Lagelaan in de vorm van een half klaverblad, opwaardering van de Lagelaan en

¹ Van Heeringen et al. 2009.

realisatie van een parallelweg aan de oostzijde van de A9 tussen de nieuw te realiseren aansluiting en de noordelijker gelegen Kanaalweg.

Op onderstaande kaart is de omgeving van het plangebied weergegeven. Mogelijk wordt het project uitgebreid met een opwaardering van de Kanaalweg, waar momenteel nog onderzoek naar wordt verricht en een bestuurlijk besluit over genomen dient te worden.

Figuur 1 Locatie plangebied met weergave geoptimaliseerd ontwerp

Objectgegevens onderzoek			
ARCADIS Projectnummer	D01011.000993		
Projectnaam	Heiloo aansluiting A9		
Plaats	Heiloo		
Gemeente	Heiloo		
Provincie	Noord-Holland		
Kaartblad	19D		
Centrumcoördinaat:	west	108370.147	510853.658
	zuid	109551.998	509929.774
	noord	110278.841	511909.578
	midden	109726.174	510662.717
Afmeting plangebied	Ca. 32 hectare		
Onderzoeksmelding Archis II	n.v.t.		
Archeoregio	Hollands Duin gebied		
Uitvoerder	ARCADIS Nederland BV		
Opdrachtgever	Provincie Noord-Holland		
Bevoegd Gezag	College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Heiloo. Contactpersonen bevoegd gezag: Anita van Breugel (beleidsmedewerkster monumentenzorg en archeologie afdeling Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu) en Silke Lange (archeoloog gemeente Heiloo).		
Uitvoeringsperiode onderzoek	November 2013 - februari 2014		
Beheerder en plaats documentatie	ARCADIS Nederland BV, locatie Hoofddorp		

1.3 GEPLANDE INGRENEN

In het kader van de aansluiting van de A9 wordt de huidige A9 ter plaatse van de aansluiting verbreed. De huidige Lagelaan wordt verbreed en gedimensioneerd naar een gebiedsontsluitingsweg 2x1. Voor de ontsluiting van de Lagelaan op de Oosterzijweg is een rotonde gepland. Ter plaats van het bestaande viaduct Lagelaan over de A9 wordt een nieuw (verhoogd) kunstwerk (KW2) aangelegd (deel van een half klaverblad). Voor de aansluiting van de A9 op de Kanaalweg (via de nieuw te realisering parallelweg), wordt eveneens een licht verhoogd kunstwerk (KW3) aangebracht inclusief een rotonde.

Voor de verbreding van de Lagelaan en A9 wordt grondverbetering uitgevoerd. Uiteindelijk wordt er ca. 1 meter fundering onder de weg aangebracht. Bestaande watergangen worden gedempt indien deze binnen de uitbreiding liggen. Watercompensatie vindt plaats door middel van de aanleg van nieuwe sloten, aangepaste bestaande sloten (verbreding) en de aanleg van twee grotere bassins (waterbergingen). De waterbergingen zijn gepland tussen de Kanaalweg, de huidige A9 en de nieuwe aansluiting voor de A9 in en langs de Lagelaan. Verder worden in het tracé op meerdere plaatsen nieuwe kunstwerken aangelegd zoals duikers en worden bestaande duikers aangepast. Uitgangspunt is verder dat er geen sprake is van tijdelijke of permanente grondwaterverlaging.

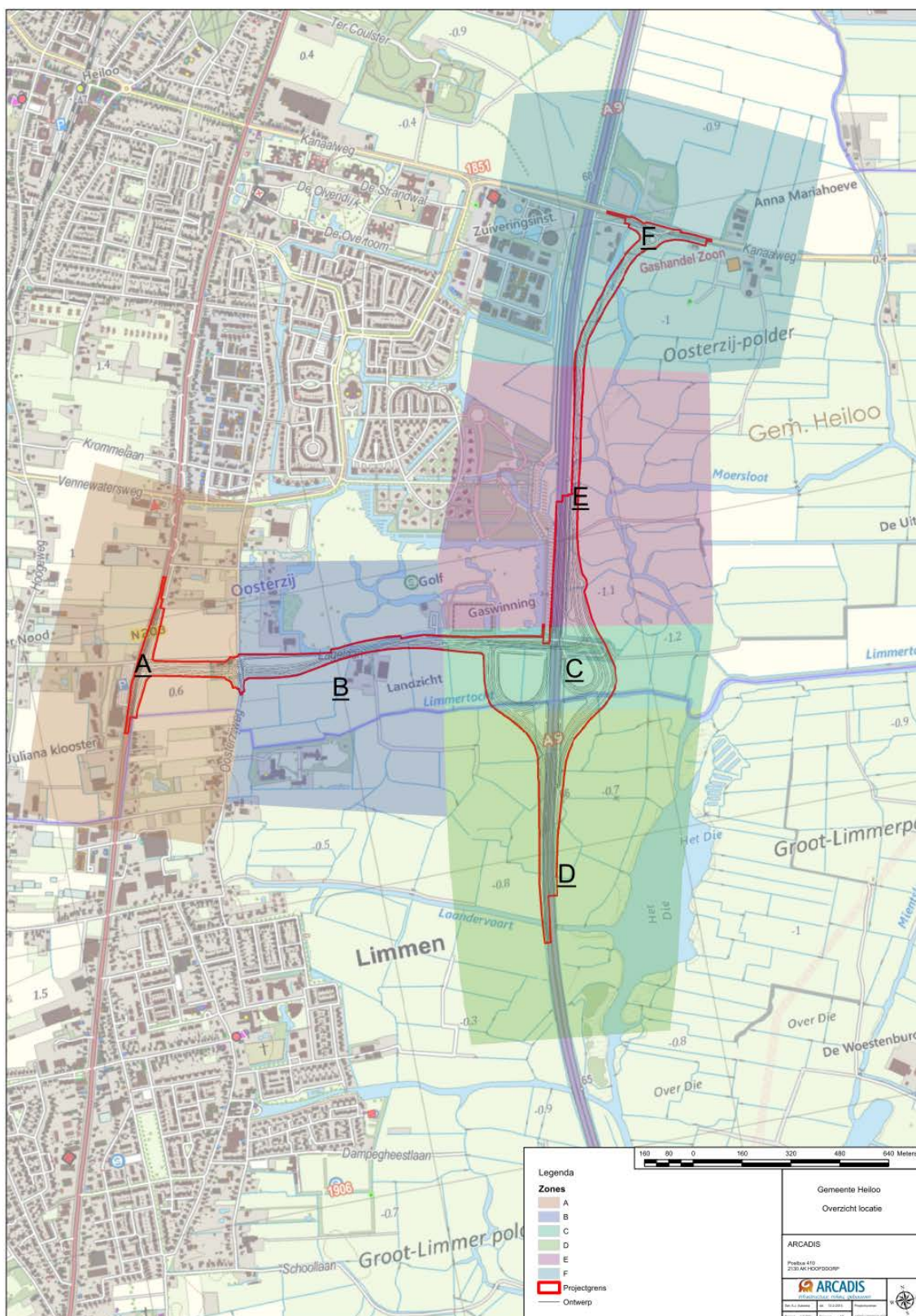
1.4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het plangebied is het gebied waar daadwerkelijk ingrepen gepland zijn. In dit geval is dat het ruimtebeslag van het ontwerp en de verwachte watercompensatie. Het onderzoeksgebied van deze inventarisatie bestaat uit het plangebied met een zone van 250 m rondom. De nadruk van deze inventarisatie ligt op relevante archeologische onderzoeken, waarnemingen en cultuurhistorische objecten die binnen het onderzoeksgebied liggen en nog niet in het bestaande bureauonderzoek uit 2009 zijn verwerkt.

Het doel van deze studie is om op basis van bestaande documentatie vast te stellen of (verwachte) archeologische of cultuurhistorische waarden in het onderzoeksgebied aanwezig zijn. Verder wordt onderzocht of en zo ja, in welke mate, (bekende / verwachte) archeologische waarden door de voorgenomen ontwikkelingen worden bedreigd.

Voor het archeologische verwachtingsmodel voor het plangebied wordt gebruik gemaakt van het bestaande archeologische bureau- en veldonderzoek voor het plangebied (2009), het onderzoeksrapport voor het Zandzoomgebied (2002), de 'nieuwe' archeologische informatie in het onderzoeksgebied (Archis2 en beschikbare literatuur), de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie en de beschikbare gegevens over de bestaande situatie (verstoringen). Indien noodzakelijk wordt gebruik gemaakt van bodemkaarten, geomorfologische en historische kaarten. Om te bepalen of cultuurhistorische waarden in het geding zijn zal eveneens gebruik gemaakt worden van bovenstaande gegevens, aangevuld met mogelijke informatie van de provincie of het rijk aangaande cultuurhistorische objecten. Ten slotte wordt kort aandacht besteed aan het huidige beleid van de gemeente Heiloo ten aanzien van archeologie en cultuurhistorie.

Het plangebied is opgedeeld in zones (A-F), die gebaseerd zijn op de archeologische verwachting en de bodemingrepen. Voor de ligging van de zones zie onderstaande figuur.

Figuur 2: Plangebied verdeeld naar zones (A-F)

In Tabel 1 zijn de archeologische perioden en hun benamingen weergegeven.

Tabel 1: Archeologische perioden in gekalibreerde 14C dateringen, verkort (Bron: ABR)

Periode	Begin	Einde
Nieuwe Tijd	1500 n. Chr.	Heden
Late Middeleeuwen	1050 n. Chr.	1500 n. Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 n. Chr.	1050 n. Chr.
Romeinse Tijd	12 v. Chr.	450 n. Chr.
IJzertijd	800 v. Chr.	12 v. Chr.
Bronstijd	2.000 v. Chr.	800 v. Chr.
Neolithicum	5.300 v. Chr.	2.000 v. Chr.
Mesolithicum	8.800 v. Chr.	4.900 v. Chr.
Laat Paleolithicum	35.000 v. Chr.	8.800 v. Chr.

1.5 BELEID

Het archeologisch beleid van de gemeente Heiloo en Castricum is vastgelegd in de nota cultuurhistorie uit 2011. Bijlage 6 daaruit betreft het archeologisch beleid. Hieronder is een deel van de tekst van het archeologisch beleid weergegeven.

NOTA CULTUURHISTORIE 2011

Wet op de archeologische monumentenzorg

Op 1 september 2007 is de wet op de archeologische monumentenzorg (AMZ) in werking getreden. De wet regelt de bescherming van archeologisch erfgoed in de bodem, de inpassing ervan in de ruimtelijke ontwikkeling en de financiering van opgravingen, waarbij als uitgangspunt geldt: 'de verstoorder betaalt'. Het belangrijkste doel van de wet is het behoud van het bodemarchief in situ (ter plekke), omdat de bodem de beste garantie biedt voor een goede conservering van de archeologische waarden. Het is verplicht om in het proces van ruimtelijke ordening tijdig rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden.

Beleidsrealisatie

De bouwstenen voor het gemeentelijke archeologiebeleid bestaan uit de bestemmingsplannen voor de afzonderlijke deelgebieden binnen Heiloo, de onderzoeksagenda en drie archeologische beleidskaarten.

Elk bestemmingsplan omvat beleidskaarten in detail, afgeleid van de geologische beleidskaart die als bijlage is opgenomen. Planologische ontwikkelingen in een deelgebied die een bedreiging zijn voor de archeologie in de bodem, worden getoetst op basis van onderstaande waarderingscriteria. Aan de waardering zijn consequenties voor de verstoorder verbonden, mits de verstoringen dieper gaan dan 0,50 m.

- A. Deelgebieden met een zeer hoge archeologische verwachting (vanaf 50 m² vergunningsplichtig)
- B. Deelgebieden met hoge archeologische verwachting op hoge delen (vanaf 75 m² vergunningsplichtig)
- C. Deelgebieden met hoge archeologische verwachting in lage delen (vanaf 100 m² vergunningsplichtig)

Strandwalbeleid

De strandwal waarop Heiloo is gelegen, vertoont een dichte bebouwing. Op grond van de bodemkundige eigenschappen is de verwachting op de strandwal voor archeologie bijzonder hoog. Vandaar dat voor het inventariseren van archeologische waarden op de strandwal voor proefsleuvenonderzoek is gekozen. Uit ervaring blijkt namelijk dat boringen onvoldoende gegevens opleveren om een archeologische waardering te formuleren. Booronderzoek kan worden toegepast om de gaafheid van een landschap te kunnen bepalen. Voor het inventariseren van archeologische waarden zijn boringen echter niet geschikt gebleken. Hiervoor is een aantal redenen te noemen. Ten eerste is de aanwezigheid van verstoringen op de strandwal relatief onvoorspelbaar. Dit ligt vooral aan het fenomeen van overstoven sporen en/of geërodeerde cultuurlagen op de strandwal. Daardoor zijn met behulp van

boringen cultuurlagen op de strandwal moeilijk traceerbaar. Vaak bevinden archeologische sporen zich als het ware “los” in het zand. Daarnaast zijn archeologische indicatoren, zoals schervenmateriaal en houtskool, op geringe wijze verspreid op de strandwal. De kans om met boringen archeologische waarden mis te lopen, is dan ook buitengewoon groot. Om die reden hanteert de gemeente Heiloo deze methode niet als waarderend onderzoek (literatuur: Drs. S. Lange, archeoloog gemeente Heiloo en T. de Ridder, seniorarcheoloog gemeente Vlaardingen).

Bestemmingsplannen

Alle bestemmingsplannen zijn gerelateerd aan het onderzoekskader. Elk bestemmingsplan omvat een korte versie van de visie die de gemeente uitdraagt over archeologie en geschiedenis, alsmede een beleidskaart van heel Heiloo met daarop opgelicht het deel waar het bestemmingsplan over gaat. Zo wordt altijd gekeken vanuit de grotere context, namelijk vanuit de gehele gemeente Heiloo. In feite zoomt een bestemmingsplan in op een bepaald stuk van Heiloo. Het onderzoekskader wordt iedere keer geactualiseerd aan de laatste resultaten van archeologisch onderzoek. Om die reden wordt het onderzoekskader niet in deze nota opgenomen, maar is een actuele versie beschikbaar op de website van de gemeente Heiloo.

Project A9-Aansluiting en beleid gemeente Heiloo

In het archeologisch beleid van de gemeente Heiloo is opgenomen dat booronderzoek niet gebruikt kan worden om archeologische waarden vast te stellen op de strandwal. Booronderzoek wordt als niet voldoende beschouwd om archeologische resten op te sporen en geldt niet als waarderend onderzoek. Dit beleid is opgesteld omdat is gebleken dat booronderzoek onvoldoende inzicht geeft in de aanwezigheid van archeologische waarden op de strandwal.

Het project A9-Aansluiting ligt voor een klein deel in een zone met een mogelijke strandwal in de ondergrond (zone A). Het overige deel van het plangebied ligt in de zogenaamde strandvlakten (lage delen). Voor het project A9-Aansluiting is van belang om te vermelden dat in de afgelopen jaren nieuwe inzichten verkregen zijn met betrekking tot de trefkans en verwachting van de strandvlakten. Algemeen kan gesteld worden dat recentelijke studies hebben aangetoond dat ook de strandvlakten en dus niet alleen de strandwallen belangrijke archeologische waarden herbergen. Uit overleg met de gemeente Heiloo blijkt dat niet alleen voor de strandwallen geldt dat booronderzoek onvoldoende is om archeologische waarden op te sporen, maar dat dit ook geldt voor de strandvlakten. Het uitgangspunt voor de strandvlakten is dan ook dat booronderzoek uitsluitend gebruikt kan worden om de gaafheid van het landschap vast te stellen.

De adviezen in deze inventarisatie worden in lijn met dit beleid opgesteld.

2

Bekende en Verwachte Archeologische Waarden

2.1 INLEIDING

Om te bepalen of in het onderzoeksgebied bekende archeologische waarden aanwezig of te verwachten zijn, wordt gebruik gemaakt van bekende archeologische gegevens in het onderzoeksgebied. Deze informatie wordt gecombineerd met informatie over de geomorfologie en bodem en de bestaande verstoringen in het gebied. In het Archeologisch Informatiesysteem (Archis II) zijn de archeologische waarnemingen, vondstmeldingen, AMK-terreinen en onderzoeksmeldingen te raadplegen.

De archeologische gegevens die al in het bureauonderzoek uit 2009 zijn verwerkt, worden alleen benoemd indien noodzakelijk voor het formuleren van een gespecificeerde verwachting en advies. Belangrijke archeologische waarnemingen die buiten het onderzoeksgebied liggen, maar relevant zijn voor de algemene beeldvorming worden kort verwerkt in het verwachtingsmodel, maar niet in detail behandeld. De archeologische verwachting op de IKAW en Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie (ILC) zijn op een vrij grove schaal en zijn gebaseerd op bodemkundige en geomorfologische informatie.

De informatiekaart is een geografische uitwerking van de Leidraad landschap en Cultuurhistorie en een herziening van de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW). Naast het bestaande beleid toont de kaart ook 'visioenen over het landschap'. Deze beelden stellen mogelijke ontwikkelingen voor die inspiratie en ideeën kunnen geven voor planvorming.

Voor het grootste deel van het huidige plangebied is in 2009 al een bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek uitgevoerd.² Bovendien is in 2001 voor het gebied rondom de Lagelaan een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd (verkenkend en karterend booronderzoek).³ De conclusies van deze onderzoeken zijn het startpunt van deze actualisatie en inventarisatie.

Het plangebied van het onderzoek uit 2009 overlapt grotendeels met het huidige plangebied. Het huidige ontwerp omvat echter ook delen die niet in het bureauonderzoek of het veldonderzoek van 2009 zijn behandeld. Dit betreft vooral de aanpassingen aan de Kennemerstraatweg. Voor deze locaties is echter de informatie van het onderzoek uit 2001 te gebruiken. De basis is dan ook dat voor het hele plangebied inmiddels een inventariserend onderzoek (verkenkend of karterend booronderzoek) is uitgevoerd.

² Van Heeringen et al. 2009.

³ Tol en Bekius 2002.

2.2 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

2.2.1 RESULTATEN ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK EN BOORONDERZOEK 2002

In 2001 is er voor het zuidelijk deel van het plangebied (oost-west uitbreiding Lagelaan, zones A-C) een archeologische bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Voor het gedeelte ten westen van de Oosterzijweg (zone A) geldt dat er een verkennend booronderzoek is uitgevoerd; voor het gebied ten oosten van de Oosterzijweg is een karterend booronderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten van het booronderzoek zijn zones aangewezen waar archeologische waarden worden verwacht en zones die geen archeologische waarde hebben (verstoord).

Voor het plangebied geldt dat de zone ten noorden van de huidige Lagelaan voor het grootste deel als verstoord is weergegeven. Ook ten zuiden van de Lagelaan zijn zones met verstoring aangegeven, maar ook zones waar mogelijk archeologische resten kunnen worden aangetroffen binnen het plangebied (zones 11, 12, 13 en 14; voor de ligging van deze zones zie Figuur 2).

Zone 11

Voor zone 11 geldt dat er uitsluitend aan de zuidrand geboord is (totaal 3 boringen). Op basis van die boringen is vast te stellen dat deze zone deels verstoord is tot ca. 0,90 m –mv, maar deze boring ligt buiten het plangebied. De overige boringen tonen het beeld van een mogelijk deels onverstoord bodemprofiel. Het betreft duinzand op veen in strandvlakte (waarin zich mogelijk een zandopduiking bevindt). De zone ten westen van de Oosterzijweg wordt genoemd als flank van de strandwal. Voor deze zone is een waarderend booronderzoek aanbevolen.

Zone 12

Voor zone 12 geldt dat de bodem grotendeels intact is (duinzand op veen in strandvlakte) en dat er drie lagen met archeologische resten zijn aangetroffen (waarvan twee mogelijk uit de Late Middeleeuwen). In slechts één boring is sprake van intact duinzand onder de bouwvoor. In deze boring is een bewoningsslaag aangetroffen (vuile laag (bodem) met brokjes houtskool). Het profiel toont duinzand op veen (vrijwel overal intact), waarvan de top veelal veraard is. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen in het veen, maar op of in het veen kunnen bewoningssporen uit de periode IJzertijd-Vroege Middeleeuwen voorkomen. Op basis van de oppervlakte kartering (aardewerkscherven uit de IJzertijd-Romeinse tijd en Late Middeleeuwen) zijn twee vindplaatsen in deze zone aangewezen, waarvan één binnen het plangebied aansluiting A9 ligt. De scherven duiden mogelijk op de aanwezigheid van archeologische resten in het duinzand en/of de top van het veen daaronder. Omdat er archeologische resten zijn aangetoond of aanwezig kunnen zijn in top duinzand of op/in de veenlaag is aanbevolen om deze zone in de huidige staat te behouden. Bij bodemingrepen dieper dan 0,30 m –mv wordt een waarderend booronderzoek aanbevolen. Voor de resten in de top van het duinzand wordt een waarderend onderzoek in de vorm van proefsleuven aanbevolen.

Zone 13

Voor zone 13 geldt dat er sprake is van duinzand op veen in de strandvlakte. Er is ook sprake van drie zandopduikingen en geulafzettingen binnen deze zone. Het duinzand is verstoord en archeologische resten worden daar niet meer verwacht. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen, maar het kan niet uitgesloten worden dat er in deze zone kleine vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd of Vroege Middeleeuwen voorkomen. Van noord naar zuid loopt in deze zone een smalle zandrug. De top van dit zand ligt gemiddeld op 0,80 m –mv (1,4 m –NAP). Op basis van de hoogte van deze rug wordt het waarschijnlijk geacht dat deze alleen in het Neolithicum bewoonbaar was. Onder de verstoorde bovenlaag

is intact veen aanwezig en een zandrug waarop resten uit respectievelijk de IJzertijd-Vroege Middeleeuwen en mogelijk het Neolithicum kunnen voorkomen. Bij bodemingrepen dieper dan 0,45 m – mv (hoogste voorkomen veen) wordt aanbevolen om een karterend booronderzoek met fijnmazig grid uit te voeren.

Zone 14

Voor zone 14 geldt dat er sprake is van duinzand op veen in de strandvlakte. Deze zone betreft een vindplaats uit de Romeinse tijd (inheems nederzetting). De nederzetting lag op een zandopduiking (mogelijke kleine strandwal) en is door middel van proefsleuven onderzocht. Het gebied is inmiddels geëgaliseerd, waardoor het hoogteverschil verdwenen is. In deze zone zijn later wellicht ook grootschalige bodemingrepen uitgevoerd. De vindplaats zou hierbij grotendeels zijn vernietigd. Bij het booronderzoek is in één boring een restant van de zandopduiking aangetroffen (top op 0,8 m-NAP). Ook is in enkele boringen intact veen aangetroffen. Voor de vindplaats is een archeologische begeleiding tijdens de uitvoer aanbevolen.

2.2.2 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK EN VERKENNEND BOORONDERZOEK 2009

Het bureauonderzoek en inventariserend booronderzoek dat in 2009 voor de aansluiting A9 is uitgevoerd is samen met het eerder uitgevoerde onderzoek het uitgangspunt voor deze notitie. Dit verkennend booronderzoek dekt voor het grootste deel het plangebied en overlapt ook deels met het eerder uitgevoerde booronderzoek uit 2001.

De resultaten van het verkennend booronderzoek tonen aan dat de profielen ter hoogte van de Lagelaan bijna allemaal intact zijn voor wat betreft het strandvlakteoppervlak. De basis van verreweg de meeste boringen bestaat uit een pakket matig fijn zand (vaak schelphoudend, Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Zandvoort). Dit is geïnterpreteerd als strandzanden afgezet in de strandvlakte. De top van het zand vertoont veel variatie, met de diepste ligging in het westelijk deel van het plangebied (Zone A in deze inventarisatie).

In het uiterste noorden van het onderzochte gebied (iets ten noorden van het huidige plangebied) komt het zand aan het oppervlak (dat is een duidelijke kop in de strandvlakte, mogelijk een kleine strandwal). Met name in de boringen ten oosten van de A9 komt boven het strandzand een dun pakket siltige tot zandige klei voor, die geïnterpreteerd zijn als getijde afzettingen, behorend tot het Laagpakket van Wormer, Formatie van Naaldwijk. Boven de getijdeafzettingen komt op veel plaatsen een pakket veen voor (vooral riet- en zeggeveen, Hollandveen, Formatie van Nieuwkoop). Ontwatering van het veen verliep via veenontwateringsgeulen, die volgens de auteurs met name oostelijk van de A9 voorkomen. Het veen is later op grote schaal ontgonnen, maar in veel boringen is toch wel een pakketje veen en/of veraard veen aangetroffen. Het veen is bedekt met siltige klei, dat volgens de auteurs afkomstig is van veenriviertjes (Laagpakket van Walcheren, Formatie van Naaldwijk). De bouwvoor bestaat in veel boringen uit goed gesorteerd bruingrijs zand, met daaronder een pakket zand waar vaak veenbrokjes en/of kleiige delen in voorkomen, die mogelijk restanten van de veenwinning zijn. Het pakket zand is eolisch zand dat vanaf de westelijk gelegen strandwal over het lager gelegen gebied is uitgeblazen.

Ten oosten van de A9 is de top van het veen in ieder geval veelal aangetast is. Voor de zone langs (ten zuiden) van de Lagelaan geldt dat er verschillende plaatsen zijn waar wel veraard veen is aangetroffen en er dus aangenomen kan worden dat hier de top intact bewaard is. Dit is ook het geval in enkele boringen ten zuiden van de Kanaalweg. Op basis van de boorbeschrijvingen is op te maken dat de diepteligging van de strandvlakte/zand het laagst is (2,20 m-2,50 m –mv). Ten oosten daarvan is de diepteligging van de strandvlakte aanzienlijk hoger. Algemeen kan gesteld worden dat er sprake is van een variabele

diepteligging van de top van de strandvlakte (ca. 0,60 m-1,70 m –mv). Er kan aangenomen worden dat de top van de strandvlakte intact bewaard is indien er nog veen aanwezig is. In het onderzoek wordt vrijwel geen aandacht besteed aan het duinzand op het veen, dus daar kunnen geen uitspraken over gedaan worden.

De conclusies en aanbeveling van het onderzoek uit 2009 zijn de volgende:

Het oppervlak van de strandvlakte lijkt op veel plaatsen in het gebied nog intact te zijn, dit in tegenstelling tot het veenpakket erboven, dat vrijwel overal in ieder geval ten dele is aangetast / ontgonnen. De afdekking van het zand door het veen en plaatselijk getijdenafzettingen maakt een goede conservering van het zandoppervlak waarschijnlijk. Doordat het gebied van de strandvlakten echter al relatief snel met veen is bedekt geraakt, is het strandvaktegebied gedurende grote delen van de prehistorie niet erg geschikt geweest voor bewoning. Aan de andere kant kunnen juist in deze laaggelegen delen rituele deposities voorkomen. Zowel ter hoogte van pechhavens 4 en 5 als rondom boringen 41, 42, 43 komt een relatief kleine strandwal vrijwel aan het oppervlak, door ploegen ten behoeve van akkerbouw (bloembollenteelt) en de aanwezigheid van de snelweg (pechhavens 4 en 5) is de top van de strandwal hier echter wel verstoord.

De pechhavens 4 en 5 liggen niet binnen het huidige plangebied. Ook de locaties van boringen 41, 42 en 43 liggen niet in het huidige plangebied. In het noordelijkste deel (boringen 70 en 71) van het plangebied is eveneens een volledig verstoord profiel aangetroffen ten westen van de huidige A9.

Op basis van de bovenstaande informatie is het aannemelijk dat het duinzand onder de bouwvoor in de meeste gevallen niet intact bewaard is. Ook de veenlaag is met uitzondering van de omgeving van de Lagelaan en wellicht in het meest noordelijk deel in de omgeving van de Kanaalweg aangetast en deels afgegraven. De top van de strandvlakte is naar verwachting vrijwel overal intact behouden, indien afgedekt door een pakket veen. Uit de aanwezigheid van een kleine strandwal of zandopduiking direct ten noorden van het plangebied kan opgemaakt worden dat er binnen de strandvlakte zone ook elders dergelijke opduikingen kunnen worden verwacht.

2.2.3 BEKENDE ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS

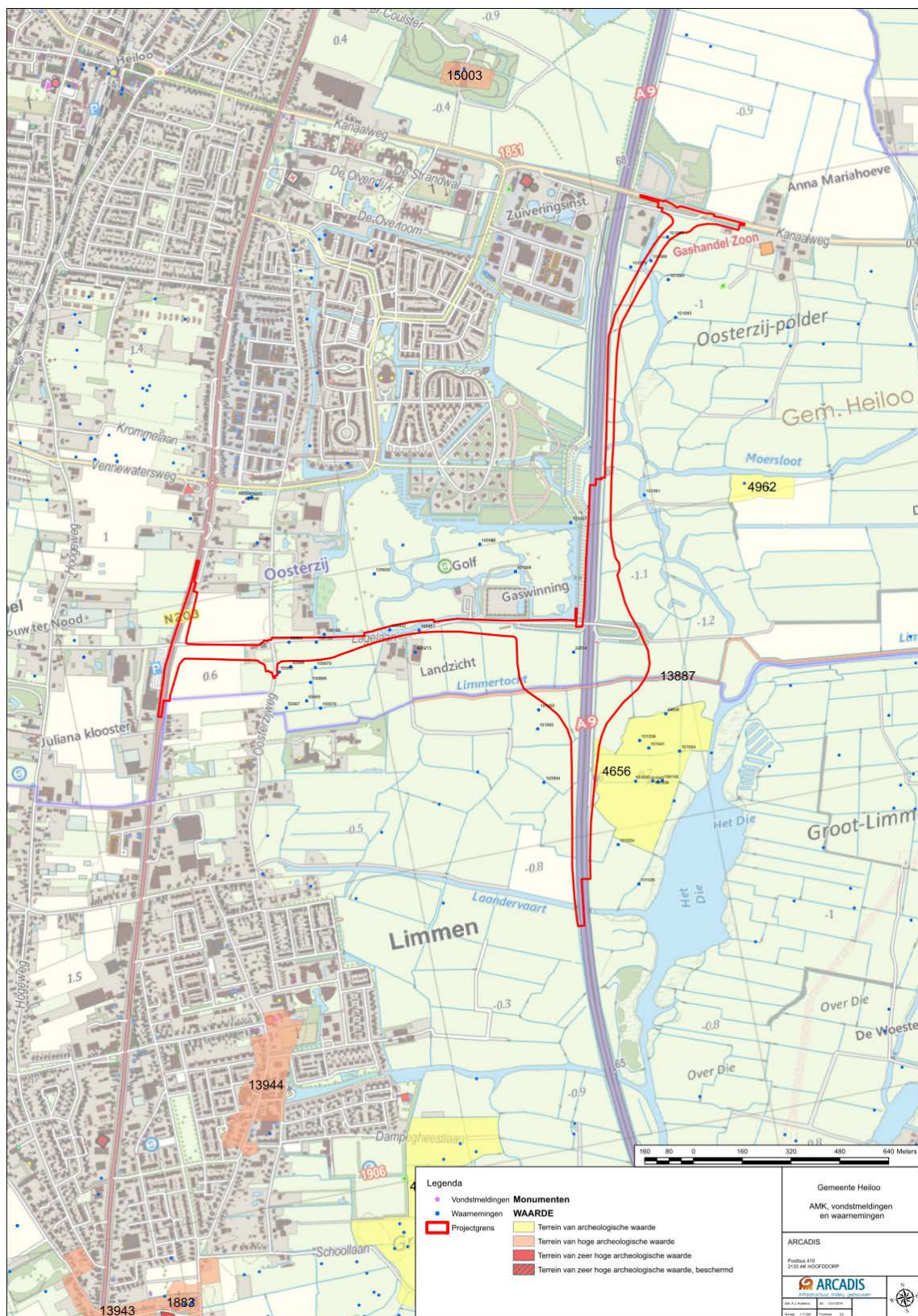
Op basis van de onderzoeken, waarnemingen en vondsten die sinds de uitvoering van het bureauonderzoek en verkennend booronderzoek zijn gedaan in het onderzoeksgebied, kan worden bepaald of de archeologische verwachting in het plangebied gehandhaafd kan blijven of moet worden aangepast. In deze paragraaf worden de recente gegevens behandeld, in combinatie met de gegevens (plangrens) van het ontwerp).

AMK-terreinen (Archeologische MonumentenKaart)

Binnen het onderzoeksgebied liggen twee AMK-terreinen. Er zijn geen nieuwe AMK-terreinen bijgekomen sinds 2009 en er heeft geen nader onderzoek of herwaardering op de bestaande AMK-terreinen plaatsgevonden.

Monu- mentnr	Waarde	Complex	Begin periode/ Eind periode	Beschrijving
4656	Archeologische waarde	Nederzetting	Late IJzertijd- Romeinse tijd	Terrein met sporen van bewoning uit de Late IJzertijd - Romeinse tijd. Binnen dit gebied, dat nogal reliëfrijk is, bevinden zich vlak onder de grasmat en deels op lichte verhogingen nederzettingssporen uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd. Op een deel van het terrein heeft in de Tweede Wereldoorlog veenwinning plaatsgevonden. Uit boringen zijn geen duidelijke cultuurlagen te onderscheiden. Waardering mede op grond van geringe gaafheid.
13887	Hoge archeologische waarde	Dijk	Rond 1100 n. Chr. (Middeleeuwen)	Het betreft hier de Limmerdam, één van de eerste dijken van Kennemerland. De dijk is voor een deel nog als verhoging zichtbaar en volgt grotendeels de gemeentegrens tussen Heiloo en Castricum. De dijk levert zowel in wetenschappelijk, cultuurhistorisch als cultuurlandschappelijk opzicht een bijdrage aan de ontginningsgeschiedenis van het gebied.

Beide AMK-terreinen liggen binnen het plangebied en worden door het huidige ontwerp mogelijk aangetast (zie onderstaande figuur).

Figuur 3: AMK terreinen

In het gebied ten oosten van de A9 (zone E) ligt buiten het onderzoeksgebied een AMK-terrein van archeologische waarde (nummer 4962). Dit terrein is vastgesteld door middel van een booronderzoek. Het betreft een terrein met mogelijk sporen van bewoning op een duintje. In de top van de duin zijn resten van een oude bodem aangetroffen (wel met een verrommelde top). Het is onbekend of de aantasting door menselijke activiteit of bioturbatie komt. Er is geen zekerheid over de aard van de archeologische resten (bron: Archis).

Onderzoeken/onderzoeksmeldingen

Sinds 2009 zijn er vijf onderzoeken aangemeld die raken aan het onderzoeksgebied, waarvan één het bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uit 2009 is (onderzoeksnummer 36322). De relevante onderzoeken worden hieronder beschreven. Voor de locatie van de onderzoeksmeldingen zie onderstaande figuur.

Onderzoeksmelding 37712

Betreft een archeologische begeleiding in het kader van de aanleg van een effluentieleiding. Landschappelijk ligt dit onderzoek in de strandvlakte tussen twee strandwallen. Voorafgaand aan het onderzoek was de verwachting dat er een ongestoorde strandwal of strandvlakte oppervlak aanwezig was. Op basis van het hierboven genoemde onderzoek van 2009 verwachtte men hier sporen van landbouwkundige en rituele activiteiten. Voorafgaand aan het onderzoek was er een middelhoge verwachting op resten uit de Bronstijd (strandvlakte, mogelijk op natuurlijke verhogingen, vooral langs de flank van de strandwal sporen van bewoning), IJzertijd/Romeinse tijd (mogelijk bewoning op het veen op de strandvlakte, vondsten uit Romeinse periode zij bekend over de strandwal, strandwalflank en strandvlakte), Vroege Middeleeuwen/Nieuwe tijd (strandwal middeleeuwse bewoning, schervenmateriaal in de omgeving van de Kanaalweg).

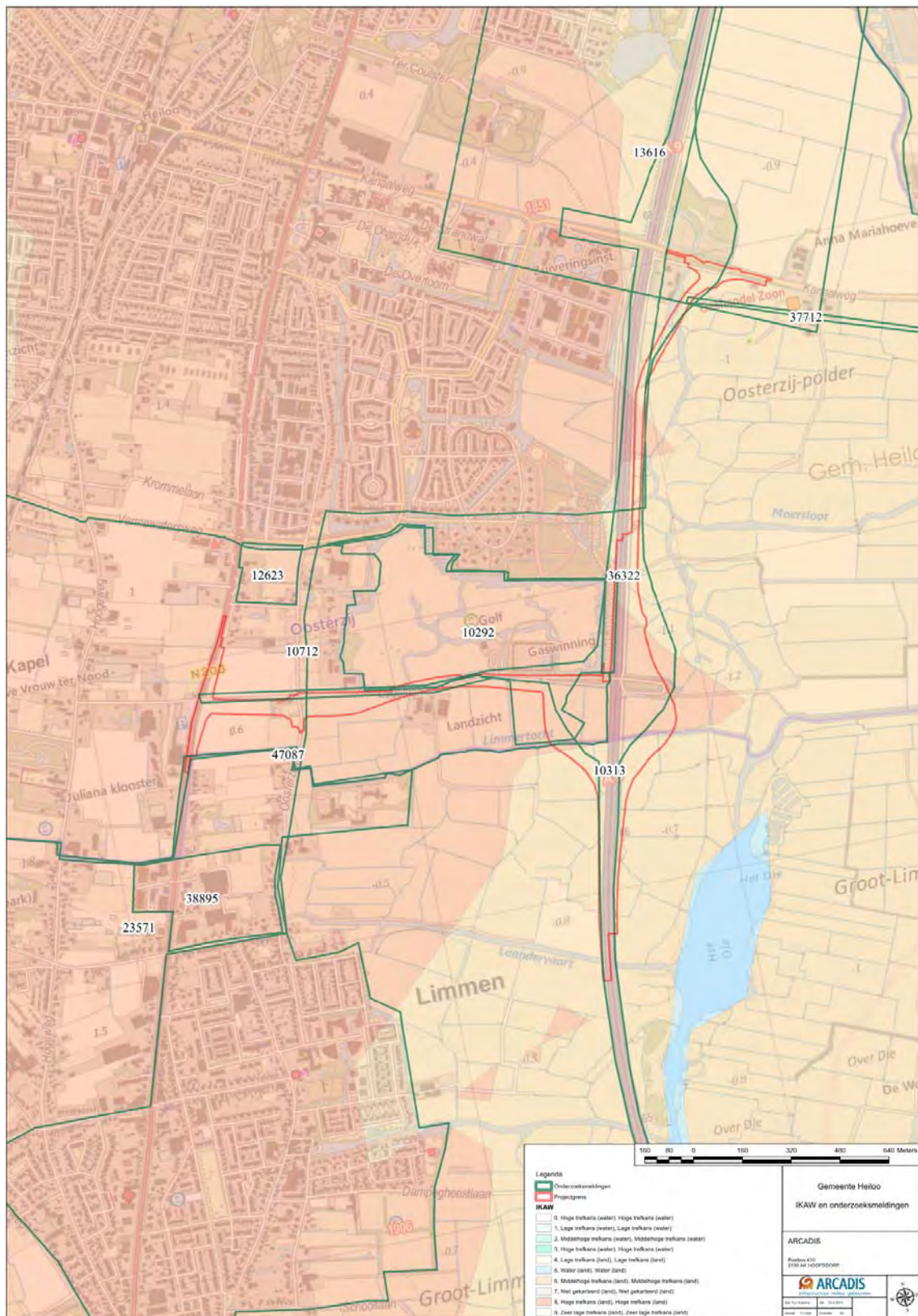
De conclusie is dat er geen archeologische vervolgonderzoek voor het leidingtraject noodzakelijk is en er geen archeologische resten zijn aangetroffen. Wel is er sprake van een onverstoord bodemprofiel. Op basis van dit onderzoek moet de verwachting op archeologische waarden in drie delen naar boven worden bijgesteld. Dit geldt ook voor het gebied ten oosten van Heiloo, waar vanaf nu rekening gehouden moet worden met archeologisch onderzoek.

Onderzoeksnummer 38895

Betreft een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het gehele plangebied een hoge archeologische verwachting voor archeologische resten vanaf het Laat Neolithicum. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek verkennende fase. Dit onderzoek grenst slechts in zeer beperkte mate aan het plangebied.

Onderzoeksnummer 47087

Ligt ten zuiden van de Lagelaan, ten westen van de Oosterzijweg. Het betreft een archeologisch bureauonderzoek en booronderzoek. Bij het booronderzoek zijn geen bodems aangetroffen, maar die kunnen niet volledig worden uitgesloten. Bodems wijzen op de aanwezigheid van een oud oppervlak, waarop wellicht bewoning plaats kon vinden. In verschillende boringen zijn één of meerdere veenlagen aangetroffen. Hierop moet rekening worden gehouden met archeologische resten uit de IJzertijd tot en met de Vroege Middeleeuwen. Onderzoeksnummer 53741 betreft dezelfde locatie als 47087, maar dan een proefsleuvenonderzoek.

Figuur 4: Onderzoeksmeldingen

Waarnemingen/Vondstmeldingen

Binnen het onderzoeksgebied zijn sinds 2009 de volgende waarnemingen/vondstmeldingen toegevoegd (Figuur 4).

Waarneming / vondstmelding	Complex	Periode	Beschrijving
420213	veenaftgraving	Onbekend	Qua archeologie bestaat de waarneming uit een groot aantal veenaftgavingskuilen of greppels. Bekend is dat tijdens de tweede wereldoorlog veenaftgraving hebben plaatsgevonden in het gebied. De veenaftgravingen kunnen echter ook (deels) ouder zijn.

Betreft een observatie aan de Lagelaan Waarneming 420213

Er zijn veenaftgravingsskuilen of greppels aangetroffen. De veenaftgravingen kunnen echter ook (deels) ouder zijn. Verrommelde randen van sommige veenaftgravingen doen vermoeden dat deze plaats vonden in een nat milieu. Dit kan betekenen dat deze zelfs al in de Bronstijd of IJzertijd hebben plaatsgevonden toen het grondwaterpeil hoger lag. Deze locatie grenst aan het plangebied.

2.3 CULTUURHISTORIE EN LANDSCHAPPELIJKE WAARDEN

2.3.1 BELEID

Het beleid voor cultuurhistorie en archeologie is vastgelegd in de Nota Cultuurhistorie uit 2011. De identiteit van een dorp is door de eeuwen heen gevormd en wordt bepaald door die kenmerken die passen bij haar historie; het zijn de elementen die laten zien waar de historie uit bestaat en hoe deze het dorp hebben gemaakt tot wat het is. Over de belangrijkste ruimtelijke en cultuurhistorische kenmerken heeft het gemeentebestuur van Heiloo beleid vastgesteld. Hieronder wordt het voor het project Aansluiting A9 relevante beleid van Heiloo weergegeven.

a. Contrast bebouwde strandwal en lege strandvlaktes

Van oudsher was het prettiger om op droge zandgronden te wonen, dan in laag gelegen vochtige gebieden. Dit belangrijke contrast tussen bebouwde gebieden op de strandwal en lege gebieden in de strandvlakte ziet men in Noord-Kennemerland veelvuldig.

Beleidslijn

Vasthouden aan deze karakteristiek betekent zo veel mogelijk bebouwing concentreren op en rond de strandwal en de strandvlaktes zo open mogelijk houden. Omdat de strandvlaktes nooit interessant zijn geweest om op te verblijven zijn ze door de eeuwen heen gaaf gebleven en is er op veel plaatsen nog sprake van het oorspronkelijke middeleeuwse verkavelingspatroon. Terughoudend zijn met wijzigingen in de strandvlakte.

b. Stedenbouwkundige opbouw: noord-zuid gericht wegenpatroon en oost - west gerichte verkaveling

Vanwege de smalle, langgerekte vorm van de strandwal is er door de eeuwen heen een belangrijk stelsel van noord - zuid gerichte wegen ontstaan met diverse dwarsverbindingen. Water zocht een weg van het hoogste punt van de strandwal naar de strandvlaktes via rechte greppels. Zo ontstonden er haaks op het noord-zuid gerichte wegenpatroon, rechte greppels die, meestal begeleid door houtwallen, tevens dienden als erfscheiding.

Beleidslijn

Vasthouden aan deze ontwikkelingsstructuur van Heiloo betekent dat bij nieuwbouw onderzocht wordt of en zo ja hoe wordt aangesloten op het historisch gegroeide wegenpatroon en het bijpassende verkavelingspatroon: doorgaande wegen noord-zuid, dwarsverbindingen oost-west en verkaveling haaks op de Hoogeweg. Gebruik van houtwallen en hagen stimuleren.

c. Stolpen voor de veeteelt op de overgangen van strandwal en strandvlaktes; stolpen voor tuinbouw midden op de strandwal

Alle oude veeboerenbedrijven liggen op de overgangen van strandwal en strandvlaktes, zowel aan de oost- als aan de westzijde van de strandwal. Het kleinere type stolp voor de tuinder op de strandwal ontstaat vooral in de 19e eeuw. Stolpen, maar ook de kleine tuinderstolpjes en andere relictten van de tuinderactiviteiten (zelfs bollenteelt) zijn belangrijke overblijfselen van vroegere bestaansmiddelen van het dorp Heiloo. Zij geven een nieuw te bouwen woonwijk een duidelijk eigen karakteristiek mee.

Beleidslijn:

Bescherming en zoveel mogelijk herbestemmen van stolpen is het streven. Voor moeizame processen wordt de provincie ingeschakeld; dit is haar beleid omdat zij het belang van stolpen van groot belang acht voor Noord-Holland.

d. Het geheel aan archeologische relictten dat niet zichtbaar, in de bodem aanwezig is

In relatie tot nieuwe wetgeving en het bestemmingsplan was het reeds in 2007 noodzakelijk archeologisch beleid te formuleren.

Beleidslijn

Archeologische beleidskaarten (zie bijlage 6 van de Nota cultuurhistorie) geven aan waar de verwachtingen op het gebied van de archeologie het hoogst zijn. In deze bijlage is tevens ook het beleid ten aanzien van de aanpak verwoord. Deze kaarten zijn in voorbereiding.

2.3.2 ALGEMENE ONTWIKKELINGSGESCHIEDENIS HEILOO

De ligging van de wegen werd mede bepaald door de lengterichting van de strandwal (noord-zuid). Binnen het plangebied gaat het van west naar oost om de Kennemerstraatweg en de Oosterzijweg. De Oosterzijweg loopt langs de rand van de zogenaamde geest (kleine complexen bouwland) en is naar verwachting ouder dan de Kennemerstraatweg. De belangrijkste dwarsverbinding in het zuidelijk deel van het plangebied is de Lagelaan. Deze wegen zijn op de kaart van Dou (1680) weergegeven. Op deze kaart is ook af te lezen dat de geest zelf eigenlijk niet werd bewoond en uit kaartmateriaal tot en met het midden van de 19e eeuw blijkt dat dit tot het midden van de 19e eeuw het geval bleef.

Het buurtschap Oosterzij dat aangegeven is op de kaarten (Oosterzijweg is overgang van geest naar veenontginning) en is waarschijnlijk een oude buurt. Vanaf de Late Middeleeuwen is het gebruik van houtwallen als perceelgrenzen op de geesten bekend. Dit is een karakteristiek element van de geest geworden. De met veen overdekte strandvlakten werden eerst alleen gebruikt voor het weiden van vee en voor de jacht. Vanaf de 10e/11e eeuw werden ook de strandvlakten ontgonnen. Om de vlakten bruikbaar te maken voor akkerbouw en bewoning moest het worden ontwaterd. Daarvoor werden afwateringssloten gegraven. Rond 1100 ontstonden problemen met de waterhuishouding, voornamelijk door de veenontginningen. Mede door inklinking ontstond bodemdaling, waardoor continue opnieuw ontwatering moest plaatsvinden om het gebied als landbouwgrond te kunnen gebruiken.

Door de lage ligging van het maaiveld was het gebied kwetsbaar voor wateroverlast vanuit het Zijper Zeegat (noordelijk) en het IJ (zuidelijk). Om de waterdreiging uit het zuiden te keren werd rond 1100 onder meer de Limmerdam aangelegd.⁴

2.3.3 GEBOUWDE ELEMENTEN

In het plangebied ligt een stolpboerderij (Lagelaan 3, zone A). Deze stolpboerderij heeft geen monumentenstatus. Algemeen is er een tendens om dergelijke boerderijen zoveel mogelijk te behouden. De stolpboerderij is genoemd in de lijst met karakteristieke panden. In het kader van de ontwikkelingen is er sprake van het verwijderen van deze stolpboerderij. De boerderij dateert waarschijnlijk uit ca. 1680.⁵

Het archeologische monument Limmerdam ligt eveneens binnen het plangebied (zone D). Deze dijk is ook van cultuurhistorisch belang. Het is geen provinciaal monument. In het kader van de werkzaamheden wordt de dijk op ten minste twee plaatsen aangetast (zone C/D). Op basis van de bekende gegevens kan worden geconcludeerd dat het monument de Limmerdam door verschillende ontwikkeling al is aangetast.

2.3.4 AARDKUNDIGE WAARDEN

Het plangebied ligt in zijn geheel in een zone die op de Informatiekaart gemarkeerd is als aardkundig waardevol gebied. In artikel 8 van de provinciale ruimtelijke ordening structuurvisie (maart 2013) is aangegeven dat deze waardevolle gebieden geen bescherming door de provinciale milieuverordening hebben. De gebieden die als aardkundig waardevolle gebieden zijn gemarkeerd door de provincie worden wel in de Ruimtelijke Ontwikkelingsprocedure meegenomen en beoordeeld.

2.3.5 LANDSCHAP

Op de Informatiekaart van de Provincie Noord-Holland is zone A aangegeven als 'open landschap'. Het overige deel van het onderzoeksgebied is aangeduid als een 'matig open landschap'. Openheid is karakteristiek voor het Noord-Hollands landschap en er is dan ook beleid om dit zoveel mogelijk te behouden.

⁴ Tol en Bekius 2001.

⁵ Tol en Bekius 2001, 20, fig. 3.

3

Conclusies, Gespecificeerde Verwachting en Advies

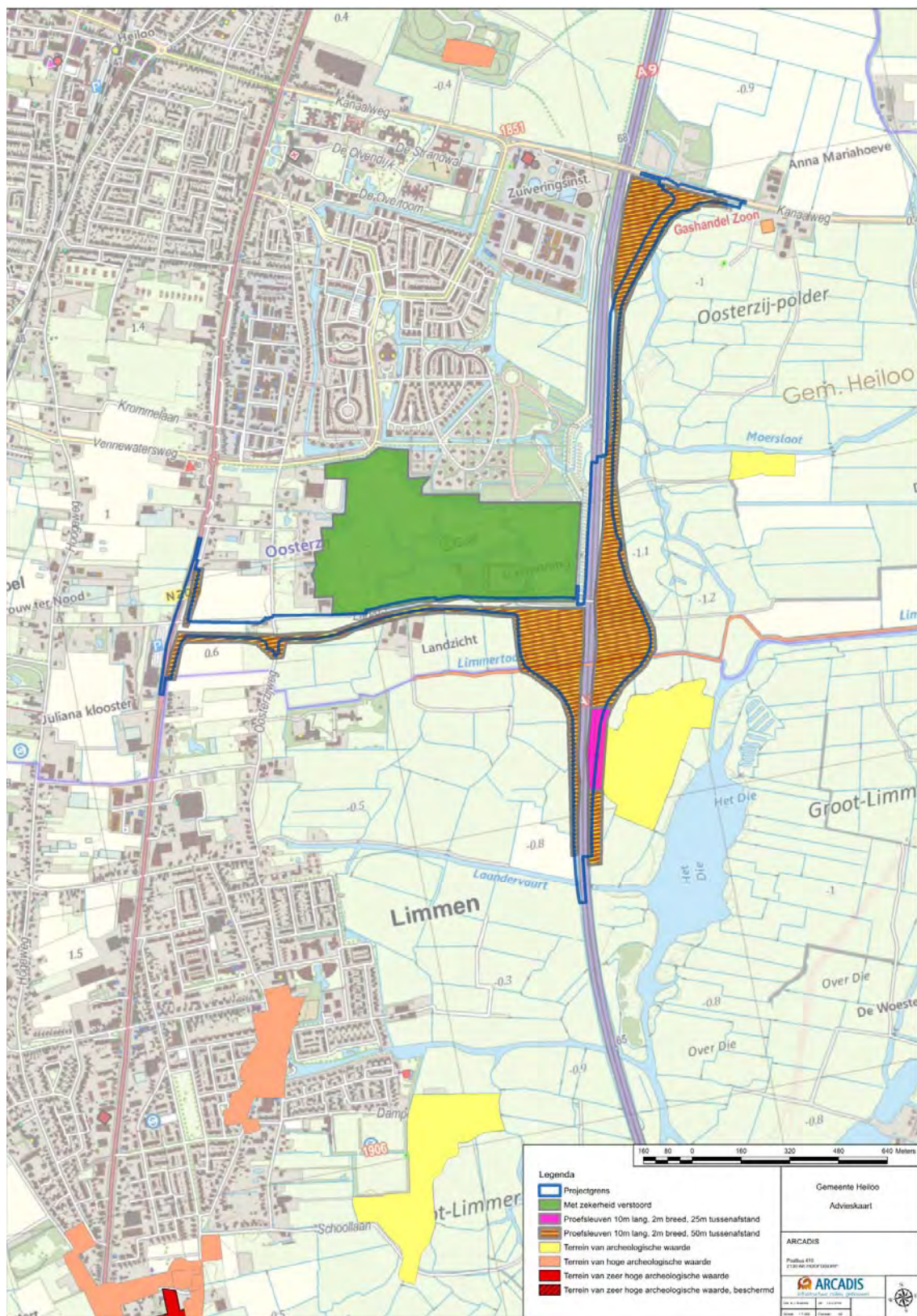
3.1 ARCHEOLOGIE

3.1.1 CONCLUSIES ARCHEOLOGIE

Op basis van de gegevens van archeologische onderzoeken kan geconcludeerd worden dat het plangebied en de voorgenomen ontwikkelingen in de strandvlakte ten oosten van de strandwal van Limmen-Heiloo-Almaar ligt. De bodemopbouw van het gebied bestaat van beneden naar boven uit zand (strandvlakte), klei (getijdeafzettingen), veen (Hollandveen), stuifzand (duinzand) en grijsbruin zand (bouwvoor). Het meest westelijke deel van het plangebied (zone A) betreft theoretisch de flank van de strandwal of de zone naar de strandvlakte. In deze zone ligt de top van de strandvlakte echter aanzienlijk dieper dan meer oostelijk. In het plangebied is boven het zand van de strandvlakte een laagje klei zichtbaar (getijdenafzettingen); deze laag klei is duidelijker en dikker ten oosten van de huidige A9. Het veenpakket erboven is in grote delen van het plangebied deels ontgonnen (top is aangetast). In de boringen is echter vrijwel altijd een laagje veen behouden, waardoor de top van de strandvlakte goed bewaard kan zijn. In enkele boringen / proefputten (zone B en F) is sprake van intact (veraard) veen. Uit de boringen komt het beeld naar voren dat het duinzand op het veen veelal verstoord is in zone A en B. In zone B is in één boring (in zone 12) wel sprake van intact duinzand. In dit duinzand zijn aanwijzingen voor een bewoningslaag aangetroffen. In de overige zones is niet bekend of het duinzand intact bewaard is.

3.1.2 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING EN ADVIES

Op basis van de verwachting en de diepte van de geplande bodengrepen kan uit onderstaande tabel worden geconcludeerd dat er bekende en verwachte archeologische waarden door de geplande bodemingrepen worden bedreigd. In tabel 2 is voor de zones A tot en met F aangegeven of archeologische waarden in het geding zijn en wat het advies ten aanzien van archeologisch vervolgonderzoek is (zie figuur 5).

Figuur 5: Advieskaart

Verwachting Algemeen

Het plangebied heeft een middelhoge tot hoge archeologisch verwachting op archeologische waarden. Alleen het huidige golfterrein kan met zekerheid als verstoord worden aangegeven en heeft dan ook geen verwachting. De verwachte waarden kunnen vanaf het maaiveld (top veen, top duinzand) tot ca. 2,50 m onder maaiveld worden verwacht (top strandvlakte of strandwal in zone A). Voor de strandvlakte is er een verwachting op resten uit de prehistorie (vanaf het Neolithicum), voor het veen een verwachting op IJzertijd tot Middeleeuwen en voor het duinzand op het veen een verwachting op Late Middeleeuwen, maar ook de IJzertijd tot Vroege Middeleeuwen omdat het duinzand ook deels voor de Late Middeleeuwen gevormd kan zijn.

Ten noorden en enkele zones ten zuiden van de huidige Lagelaan is op basis van booronderzoek uit 2001 een groot deel van het terrein als verstoord gemarkeerd (zones A, B en C). Op basis van de boringen uit 2009 wordt geconcludeerd dat met name voor de zone ten zuiden van de Lagelaan dit wellicht slechts ten dele het geval is (aangetast veen, maar veelal toch intact strandvlakteoppervlak). Ook voor de als verstoord gemarkeerde vindplaats nabij de Kooibrug geldt dat er (aangetaste) resten van archeologische waarden kunnen worden verwacht (er is ook ten minste één boring uit 2001 waar een intacte zandopduiking uit blijkt). Voor de locatie van het huidige golfterrein is er wel met zekerheid sprake van verstoring en worden geen archeologische resten meer verwacht. De zones die mogelijk slechts deels verstoord zijn of waarvan niet met zekerheid gesteld kan worden dat deze (geheel) verstoord zijn, wordt een middelhoge verwachting op archeologische resten toegekend.

Voor de strandvlakte geldt dat er een verwachting is op archeologische resten uit de prehistorie (vanaf het Neolithicum). Uit voorgaand onderzoek blijkt echter dat het een nat milieu betrof en dat de vlakte als snel met veen afgedekt werd. Bewoning zal in deze periode voornamelijk hebben plaatsgevonden op de strandwal en andere hogere liggende zandopduikingen. Op de strandvlakte zelf is voornamelijk een verwachting op resten van landbouwactiviteit en rituele deposities. De strandvlakte is naar verwachting in vrijwel het gehele plangebied intact bewaard (onder (rest)veen). Voor de strandvlakte geldt een middelhoge verwachting.

In het plangebied is in vrijwel alle boringen en onderzoeken een laag veen aangetoond. In zone B en F en wellicht in zone A is er sprake van veraard veen, wat wijst op een intact veenpakket. In het overige deel van het plangebied is er sprake van (deels) aangetaste veenpakketten. Of deze door menselijk handelen zijn aangetast (veenontginning, landbouwactiviteiten) is niet altijd duidelijk. Uit het onderzoek op de Lagelaan 5 is duidelijk dat er veenontginningssporen zijn. De datering van deze sporen is niet duidelijk, maar het is niet uit te sluiten dat deze gedateerd kunnen worden in de Bronstijd of IJzertijd. Intact veen wordt een hoge archeologische verwachting toegekend en aangetast veen een middelhoge verwachting.

Gespecificeerde Verwachting

Locatie	Archeologische lagen (verwachting)	Verwachting plangebied	Bodemingrepen	Advies
Zone A	Zandopduikingen, plaatselijk intact veen, intact strandvlakte oppervlak.	Hoge verwachting voor intact veen, hoge verwachting voor zandopduikingen, middelhoge verwachting voor het intacte strandwal/strandvlakteoppervlak. Top strandvlakte/strandwal ligt naar verwachting diep (2,20-2,50 m –mv.), veen (niet veraard) vanaf ca. 1,60-1,70 m –mv.	Tot 2 m –mv (watergangen)	Karterend/waarderend proefsleuvenonderzoek bij bodemingrepen dieper dan 0,50 m –mv.
Zone B	Zandopduikingen, plaatselijk intact veen, intact strandvlakte oppervlak, (deel) intact Oud Duinzand.	Hoge verwachting voor intact veen, hoge verwachting voor zandopduikingen, middelhoge verwachting voor het intacte strandvlakteoppervlak en Oud Duinzand. Top strandvlakte (vanaf 0,60 m –mv). Geen verwachting voor golfterrein.	Tot 2 m –mv (watergangen en watercompensatie)	Karterend/waarderend proefsleuvenonderzoek bij bodemingrepen dieper dan 0,50 m –mv.
Zone C	Mogelijk verstoringen in zone C, veenlaag mogelijk deels verstoord, veelal intact strandvlakteoppervlak. In het oostelijk deel: bekende (verstoorde) vindplaats op een zandopduiking.	Vanwege de mogelijke verstoringen is er sprake van een middelhoge verwachting op archeologische resten op zandopduikingen, veen en het (intacte) strandvlakteoppervlak. Geen verwachting voor golfterrein.	Tot 2 m –mv (watergangen)	Karterend/waarderend proefsleuvenonderzoek bij bodemingrepen dieper dan 0,50 m –mv.
Zone D	(Deels) afgegraven veen met een intact strandvlakteoppervlak. Mogelijk zandopduikingen.	De Limmerdam loopt door het plangebied (zichtbaar in het landschap en een bekende waarde). AMK-terrein van archeologische waarde (bekende waarde) heeft een hoge verwachting. Middelhoge verwachting voor intact strandvlakteoppervlak (verwachte diepte 0,70 – 1,20 m –mv). Middelhoge verwachting op resten in/op het veen (0,40-	Tot 1,50 m –mv (watergangen)	Karterend/waarderend proefsleuvenonderzoek bij bodemingrepen dieper dan 0,30 m –mv. Limmerdam: proefsleuvenonderzoek om dijk in kaart te brengen.

		1,30 m –mv). Hoge verwachting voor intacte zandopduikingen.		
Zone E	Zandopduikingen, mogelijk plaatselijk intact veen, intact strandvlakteoppervlak.	Hoge verwachting voor intact veen, hoge verwachting voor zandopduikingen, middelhoge verwachting voor het intacte strandvlakteoppervlak. Top veen vanaf 0,30 m –mv. Strandvlakteoppervlak vanaf 0,70 m –mv.	Tot 1,50 m –mv (watergangen)	Karterend/waarderend proefsleuvenonderzoek bij bodemingrepen dieper dan 0,30 m –mv.
Zone F	Zandopduikingen, plaatselijk intact veen, intact strandvlakte oppervlak. Intact landschap in noordelijk deel.	Hoge verwachting voor intact. Middelhoge verwachting intact strandvlakteoppervlak. Top veen vanaf ca. 0,40 m onder maaiveld.	Tot 1,50 m –mv (watergangen en watercompensatie).	Karterend/waarderend proefsleuvenonderzoek bij bodemingrepen dieper dan 0,30 m –mv.

Tabel 2 Archeologische verwachting, geplande bodemingrepen en advies

Op basis van recent onderzoek in het noordelijk deel van het plangebied (zone F, ten zuiden van de Kanaalweg) is aangetoond dat er een intact bodemprofiel aanwezig is ter hoogte van het plangebied voor de aansluiting op de A9. Op basis hiervan is voor het gebied ten westen van de ringsloot ten oosten van Heiloo de archeologische verwachting verhoogd naar een hoge archeologische verwachting voor resten uit de Romeinse tijd en (vroege) Middeleeuwen. Deze resten worden voornamelijk verwacht op/in het veen.

In zone A en B is op basis van het booronderzoek uit 2001 een aantal gebieden aangewezen waar archeologische resten zijn aangetoond of kunnen worden verwacht (zones 11-13). In zone 11 betreft het vooral een verwachting op zandopduikingen en intact veen onder een mogelijk verstoorde bovenlaag. Het betreft een verwachting op (kleine) vindplaatsen vanaf het Neolithicum. In zone 12 geldt plaatselijk een verwachting voor intact duinzand (waarschijnlijk Middeleeuwen) en een verwachting op resten op/in intact veen (IJzertijd-Vroege Middeleeuwen). Voor zone 13 geldt een verwachting op zandopduikingen en geulafzettingen. Het duinzand is verstoord en daar worden geen resten meer in verwacht. Het is niet uitgesloten dat er in deze zone kleine vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd of Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn. In deze zone is een zandrug aangetroffen (top 0,80 m –mv). De verwachting is dat deze rug uitsluitend in het Neolithicum bewoonbaar was. Onder de verstoorde bovenlaag is intact veen aanwezig, waarin of waarop resten uit de IJzertijd – Vroege Middeleeuwen kunnen worden verwacht.

In zone D is sprake van twee archeologische monumenten: de Limmerdam en het AMK terrein 4656 (van ten oosten van de huidige A9. De Limmerdam kan gedateerd worden in de 11^e eeuw. Het AMK terrein 4656 is een terrein van archeologische waarde. Hier zijn resten van nederzettingssporen uit de Late IJzertijd en Romeinse tijd aanwezig. De gaafheid van de resten is gering.

Voor het overige deel van zone D geldt dat op basis van de boringen niet met zekerheid bepaald kan worden of het veen intact bewaard is. In geen van de boringen is echter sprake van veraard veen en de top van het veen varieert van 0,40 m tot 1,30 m –mv. De algemene verwachting op een intact strandvlakteoppervlak en mogelijke resten in veen blijft hier gehandhaafd.

Voor zone E geldt dat er net als in zone D een algemene verwachting op resten in het veen en een intact strandvlakteoppervlak. Het veen is in deze zone vanaf 30 cm en dieper (maximaal 0,90 m -mv) onder maaiveld te verwachten. Het strandvlakteoppervlak wordt vanaf 0,70 m onder maaiveld verwacht.

In zone F is er sprake van een verwachting op resten in het veen een intact strandvlakteoppervlak. Het veenoppervlak wordt op ca. 0,30 m onder maaiveld verwacht en het strandvlakteoppervlak vanaf ca. 0,70 m –maaiveld. In deze zone is een gravend onderzoek uitgevoerd, waarbij een intact bodemprofiel is aangetroffen. Ook in enkele verkennende boringen is in deze zone veraard veen aangetroffen, wat een intact bodemprofiel suggereert.

Aanbeveling

Het verdient aanbeveling om bij het aantreffen van behoudenswaardige archeologische waarden tijdens het proefsleuvenonderzoek (karterend/waarderend) een doorstart naar een opgraving te maken. Hierdoor kunnen tijd en kosten bespaard worden en kunnen de archeologische waarden beter worden onderzocht.

3.1.3 CULTUURHISTORIE

Ten aanzien van cultuurhistorie geldt dat er met uitzondering van de Limmerdam slechts één cultuurhistorisch gebouwd element aanwezig is: de stolpboerderij aan de Lagelaan 3. Het plan is om deze stolpboerderij geheel te slopen. In het beleid van de gemeente is er voor stolpboerdijen een wens opgenomen om dergelijke objecten zoveel mogelijk te beschermen en herbestemmen. De provincie heeft stolpboerderijen ook al aandachtspunt. Het advies is om er naar te streven om de boerderij te behouden. Indien dit niet mogelijk is wordt een bouwtechnisch onderzoek geadviseerd om vast te stellen hoe de boerderij is gebouwd en wat de datering is. Op deze wijze kan de historische boerderij gedocumenteerd worden en kan de historische informatie worden behouden.

Voor de strandvlakte geldt in het algemeen de wens om het onbebouwd landschap zoveel mogelijk te behouden. De plannen dienen dan ook zoveel mogelijk in het huidige landschap te worden ingepast dat de beleving van het landschap in het huidige landschap behouden blijft. Hierbij kan gedacht worden aan de hoogte van de bebouwing, maar ook aan het zo dicht mogelijk aanleggen van de infrastructuur naast de bestaande infrastructuur.

Bijlage 1 Literatuur

- A.J. Tol en D. Bekius, Plangebied Zandzoomgebied, gemeente Heiloo. Een aanvullende archeologische inventarisatie (AAI), RAAP-rapport 740, Amsterdam 2002.
- R.M. van Heeringen, E. Louwe, J. de Moor en K. Klerks, Capaciteitsvergroting rijksweg A9 (Alkmaar-Uitgeest), pechhavens en aansluiting Heiloo, Vestigia-rapport V679), Amersfoort 2009.
- Nota Cultuurhistorie gemeente Heiloo en Castricum 2011.
- Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie Provincie Noord-Holland <http://maps.noord-holland.nl/extern/gisviewers/ilc/>
- www.kich.nl
- www.watwaswaar.nl
- <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- <http://maps.noord-holland.nl/extern/gisviewers/ilc/>

Bijlage 2

Advieskaart RAAP 2002

Colofon

HEILOO AANSLUITING A9 ARCHEOLOGISCHE EN CULTUURHISTORISCHE INVENTARISATIE

OPDRACHTGEVER:

Provincie Noord-Holland

STATUS:

Vrijgegeven

AUTEUR:

drs. L.P. du Pied

GECONTROLEERD DOOR:

Eric van Dijk

VRIJGEGEVEN DOOR:

Harmjan Bult

27 februari 2014
077566323:A

ARCADIS NEDERLAND BV
Polarisavenue 15
Postbus 410
2130 AK Hoofddorp
Tel 023 5668 411
Fax 023 5611 575
www.arcadis.nl
Handelsregister 09036504